

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

NB Bij veel vragen kent het correctievoorschrift twee onderdelen: 'een juist antwoord bevat' en 'voorbeeld van een juist antwoord'. Het 'een juist antwoord bevat' is bepalend voor de toekenning van scorepunten. Het 'voorbeeld van een juist antwoord' is volgens de examenmakers het meest voor de hand liggende antwoord. Als er sprake is van een vakinhoudelijk correcte toepassing van de criteria van 'een juist antwoord bevat', moeten aan antwoorden die afwijken van het voorbeeldantwoord scorepunten worden toegekend.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Opgave 1 De nieuwe Alcoholwet en jongeren

---

1 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

a

- een uitleg dat in de inleiding de fase van terugkoppeling te herkennen is, met een toepassing van deze fase en informatie uit de inleiding waaruit deze fase blijkt 1
- een uitleg dat in de inleiding de fase van invoer te herkennen is, met een toepassing van deze fase en informatie uit de inleiding waaruit deze fase blijkt 1

b

- het noemen van de fase uitvoer en de fase omzetting/conversie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- Uit de inleiding blijkt dat de nieuwe Alcoholwet voortkomt uit een evaluatie van de oude Drank- en Horecawet. Een evaluatie van het bestaande beleid past binnen de fase van terugkoppeling 1
- Naar aanleiding van de evaluatie waren er eisen/wensen om wijzigingen aan te brengen / nieuwe regels op te nemen in de oude Drank- en Horecawet. Dit is nieuwe invoer 1

b

- (de andere twee fasen uit het systeemmodel zijn) de fase van uitvoer en de fase van omzetting/conversie 1

Vraag	Antwoord	Scores
2	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een toepassing van het kernconcept cultuur 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering dat de regel over wederverstrekking een socialiserende werking voor ouders kan hebben, met een toepassing van het kernconcept socialisatie 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De regel stelt het verstrekken van alcohol aan kinderen onder de achttien strafbaar. De regel draagt dus de norm aan ouders over dat het absoluut niet in orde is om voor hun kinderen onder de achttien jaar in bijvoorbeeld een kroeg of restaurant alcoholische drank te kopen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Deze strafbaarstelling, het feit dat ouders beboet kunnen worden als zij in een kroeg of restaurant alcohol kopen om aan hun kinderen te geven, kan ertoe leiden dat ouders deze norm overnemen/internaliseren. Dit kan leiden tot nieuw gedrag en andere opvattingen bij ouders rondom het geven van alcohol aan (hun) kinderen onder de achttien jaar. De regel over wederverstrekking kan dus een socialiserende werking voor ouders hebben 	1
3	maximumscore 3	
	Een juist antwoord bevat een uitleg dat er sprake is van machtsuitoefening door de overheid bij het invoeren van de Alcoholwet, met:	
	<ul style="list-style-type: none"> • het noemen en toepassen van 'politieke machtsbron' 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een toepassing van het bereiken van bepaalde doelstellingen uit de omschrijving van het kernconcept macht, en informatie uit tekst 1 waaruit het bereiken van bepaalde doelstellingen blijkt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een toepassing van het beperken van handelingsmogelijkheden (van anderen) uit de omschrijving van het kernconcept macht, en informatie uit tekst 1 waaruit het beperken van handelingsmogelijkheden (van anderen) blijkt 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Bij het invoeren van de Alcoholwet wordt er een politieke machtsbron ingezet, namelijk de wet 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • om de doelstelling het behoeden van jongeren onder de achttien jaar voor drankgebruik (r. 28-32) te bereiken 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • door de handelingsmogelijkheden van ouders/meerderjarigen te beperken, omdat zij een boete riskeren als zij alcohol verstrekken aan minderjarigen (r. 9-15). Dus is er sprake van machtsuitoefening door de overheid 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat een uitleg dat er bij het nationaal preventieakkoord dat is afgesloten sprake is van samenwerking, met:

- een toepassing van het vormen van relaties / afstemmen van handelen uit de omschrijving van het kernconcept samenwerking en informatie uit tekst 1 waaruit het vormen van relaties / afstemmen van handelen blijkt 1
- een toepassing van een gemeenschappelijk doel uit de omschrijving van het kernconcept samenwerking en informatie uit tekst 1 waaruit een gemeenschappelijk doel blijkt 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 1 staat dat staatssecretaris Blokhuis het nationaal preventieakkoord heeft afgesloten met meer dan zeventig organisaties (r. 22-25). Hieruit blijkt dat staatssecretaris Blokhuis en deze organisaties relaties met elkaar hebben moeten aangaan / (en) hun handelen op elkaar hebben moeten afstemmen om tot een overeenstemming te komen 1
- Zij hebben dit gedaan voor een gemeenschappelijk doel, namelijk het terugdringen van overgewicht, drankgebruik en roken (r. 25-28). Er is dus sprake van samenwerking 1

5 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- het noemen van de functie gedragsregulatie (van het individu) 1
- een redenering dat de functie gedragsregulatie (van het individu) te herkennen is in hetgeen staatssecretaris Blokhuis wil bereiken, met een toepassing van een omschrijving van de functie gedragsregulatie (van het individu) 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 1 staat dat staatssecretaris Blokhuis met de regel wil bereiken dat ouderen/ouders en verzorgers zich meer bewust ervan worden dat ze kinderen geen drank geven. Hij wil dus dat ouderen geen drank meer gaan geven aan kinderen 1
- Hij wil het gedrag dus reguleren: de functie gedragsregulatie van het individu is te herkennen 1

Vraag	Antwoord	Scores
6	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • het noemen van de confessionele stroming 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitgangspunt van de confessionele stroming dat past bij de opvatting van deze stroming over de rol van de overheid, dat te herkennen is in het citaat 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De confessionele stroming is te herkennen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • want het uitgangspunt gespreide verantwoordelijkheid / samenwerking in maatschappelijke verbanden / dat er veel belang wordt gehecht aan het maatschappelijk middenveld is te herkennen (in de zin: “De strijd tegen drankmisbruik voert de gemeente samen met scholen, ouders, kerken, verslavingszorg, horeca, politie, sportverenigingen en andere betrokkenen.”) 	1

Opgave 2 Schaduwwonderwijs

7	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een omschrijving van diploma-inflatie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een verklaring voor de populariteit van schaduwwonderwijs, met een toepassing van een omschrijving van het begrip diploma-inflatie 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Omdat steeds meer mensen een (hoog/hoger) onderwijsdiploma behalen, worden diploma's steeds minder waard. Eenzelfde diploma geeft nu toegang tot werk op een lager niveau dan vroeger. Er is sprake van diploma-inflatie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Voor veel meer typen werk dan vroeger moet men een (hogere) opleiding afgerond hebben. Om dus in aanmerking te komen voor meer en beter beloonde banen, is een hogere opleiding vereist (dan vroeger). Schaduwwonderwijs kan helpen deze hogere opleiding met succes af te ronden 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een redenering dat onderwijs bijdraagt aan de sociale stratificatie van de Nederlandse samenleving, met een toepassing van een omschrijving van sociale stratificatie 1
- twee voorbeelden uit de beroepsprestigeladder om sociale stratificatie te illustreren 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Mensen volgen onderwijs op verschillende niveaus. De maatschappelijke groepen / sociale lagen in Nederland waartussen sociale ongelijkheid bestaat, verschillen over het algemeen (onder andere) van elkaar wat betreft opleidingsniveau 1
- Zo blijkt uit de beroepsprestigeladder dat chirurgen, hoogopgeleide mensen, hoger op deze ladder staan dan bijvoorbeeld fabrieksmedewerkers aan de lopende band / ongeschoolde arbeiders 1

9 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- informatie uit tekst 2 waaruit sociale mobiliteit blijkt 1
- een redenering dat het vraagstuk over schaduwonderwijs over sociale mobiliteit gaat, met een toepassing van een omschrijving van het begrip sociale mobiliteit 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 2 staat dat onderwijs kinderen uit lageropgeleide gezinnen kansen biedt om te klimmen op de sociale ladder (r. 19-22). / Voor kinderen uit hogeropgeleide gezinnen is het vaak belangrijk dat zij een even hoge opleiding afronden als hun ouders en dus niet dalen op de sociale ladder (r. 22-25) 1
- Schaduwonderwijs wordt vaak ingezet om een zo hoog mogelijke opleiding te halen en daarmee een hoge maatschappelijke positie. Schaduwonderwijs kan de kans om een hoge(re) opleiding, en daarmee een hogere maatschappelijke positie, te halen dan je ouders vergroten / het risico om een lagere opleiding, en daarmee een lagere maatschappelijke positie, te halen dan je ouders verkleinen. Als iemand klimt of daalt op de maatschappelijke ladder is er sprake van sociale mobiliteit. Het vraagstuk over schaduwonderwijs gaat daarom over sociale mobiliteit 1

Vraag	Antwoord	Scores
10	maximumscore 3	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat economisch kapitaal te herkennen is, met een verwijzing naar 'geld' (als voorbeeld van economisch kapitaal) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat cultureel kapitaal te herkennen is in 'ambitieniveau' (van de ouders), met een toepassing van cultureel kapitaal 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg met behulp van een eigen voorbeeld hoe sociaal kapitaal zou kunnen bijdragen aan het behalen van een hoger opleidingsniveau 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Economisch kapitaal is te herkennen, omdat er staat dat wel of niet naar bijles gaan alles te maken heeft met het geld van de ouders. Geld is een voorbeeld van economisch kapitaal 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Cultureel kapitaal is te herkennen, omdat er staat dat wel of niet naar bijles gaan alles te maken heeft met het ambitieniveau van de ouders. In het ambitieniveau van de ouders (ouders met een hoog ambitieniveau zullen hun kind eerder naar bijles laten gaan) zijn de houdingen/opvattingen van de ouders te herkennen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Sociaal kapitaal zou kunnen bijdragen aan het behalen van een hoger opleidingsniveau, omdat het bijvoorbeeld makkelijker is om iemand te vinden die je kan helpen met een bepaald vak op school, als jij of je ouders veel hoogopgeleide mensen kennen 	1
11	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • informatie uit tekst 2 die de redenering dat schaduwonderwijs in landen als Japan en Zuid-Korea geïnstitutionaliseerd lijkt te zijn ondersteunt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering dat schaduwonderwijs in landen als Japan en Zuid-Korea geïnstitutionaliseerd lijkt te zijn, met een toepassing van een complex van waarden / min of meer geformaliseerde regels en standaard gedragspatronen / het reguleren van gedrag van mensen (en hun onderlinge relaties) uit de omschrijving van het kernconcept institutionalisering 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • In tekst 2 staat dat in landen als Japan en Zuid-Korea leraren ervan uitgaan dat leerlingen de stof ook uitgelegd krijgen tijdens de bijles en dat ze daarom minder tijd aan de uitleg zijn gaan besteden (r. 69-73) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Als leraren ervan uitgaan dat leerlingen schaduwonderwijs volgen in de vorm van bijles, dan is het volgen van dergelijk onderwijs de norm geworden en kun je het zien als een standaardgedragspatroon dat het gedrag van niet alleen de leerlingen maar in dat geval ook van de docenten reguleert. Docenten zijn minder aandacht gaan besteden aan uitleg, omdat leerlingen die uitleg al tijdens bijles krijgen 	1

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een hypothese die bevestigd wordt door de gegevens in tabel 1 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • het noemen van de afhankelijke en onafhankelijk variabele in de hypothese die is geformuleerd 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe hoger de inkomensklasse van ouders, hoe hoger het percentage leerlingen/kinderen dat betaald aanvullend onderwijs volgt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • de afhankelijke variabele is het percentage leerlingen/kinderen dat betaald aanvullend onderwijs volgt en de onafhankelijke variabele is het netto-inkomen van ouders 	1
13	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • informatie uit tabel 1 waaruit sociale ongelijkheid blijkt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een redenering aan de hand van tabel 1 dat het gebruik van betaald aanvullend onderwijs (schaduwonderwijs) bestaande sociale ongelijkheid laat zien, met een toepassing van het kernconcept sociale ongelijkheid 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Uit tabel 1 blijkt dat betaald aanvullend onderwijs/schaduwonderwijs veel meer gevolgd wordt door kinderen van ouders met een hoog netto-maandinkomen, dan door kinderen waarvan de ouders een lager/laag netto-maandinkomen hebben. / 29 en 33 procent van de kinderen van ouders die respectievelijk tussen 6.000 en 7.999 euro of meer dan 8.000 euro per maand verdienen maken gebruik van schaduwonderwijs, terwijl dat bij kinderen van ouders met een netto-maandinkomen tot 2.999 euro maar 14 procent is 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De verklaring hiervoor kan zijn dat betaald aanvullend onderwijs/schaduwonderwijs geld kost, en mensen met minder/weinig geld minder geld hebben voor schaduwonderwijs dan mensen met genoeg/veel geld. Het gebruik van betaald aanvullend onderwijs/schaduwonderwijs laat dan dus bestaande sociale ongelijkheid zien, omdat het meer of minder hebben van geld dan leidt tot een ongelijke verdeling van het kunnen volgen van betaald aanvullend onderwijs/schaduwonderwijs 	1

Opgave 3 De betekenis van muziek voor Syrische vluchtelingen in Nederland

14 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een toepassing van de eis van representativiteit waaruit blijkt dat de steekproef een weerspiegeling/dwarsdoorsnede is van de onderzoekspopulatie.

voorbeeld van een juist antwoord:

Als de onderzoekers een uitspraak zouden willen doen over alle Syrische vluchtelingen in Nederland, dan moeten zij erop letten dat de groep Syrische vluchtelingen die ze interviewen (de steekproef) een weerspiegeling/dwarsdoorsnede is van de gehele onderzoekspopulatie (Syrische vluchtelingen in Nederland).

15 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

a

- het noemen van enquête(s) als ander meetinstrument 1

b

- een redenering dat in tekst 3 een voordeel van interviews ten opzichte van enquêtes te herkennen is, met een toepassing van een voordeel van het meetinstrument interviews ten opzichte van enquêtes en informatie uit tekst 3 waarin dit voordeel te herkennen is 1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- Een ander meetinstrument is het houden van een enquête 1

b

- In tekst 3 is het voordeel van interviews te herkennen dat interviews ten opzichte van enquêtes persoonlijke(re) / uitgebreide(re) / minder voorgestructureerde informatie/antwoorden opleveren. In tekst 3 zijn fragmenten uit de interviews te lezen. In deze fragmenten zijn persoonlijke/uitgebreide / niet voorgestructureerde antwoorden/reacties van respondenten te lezen die de onderzoekers bij het gebruiken van een enquête niet hadden verkregen, omdat er bij een enquête vaak alleen/voornamelijk gesloten antwoorden worden gegeven 1

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat een redenering dat digitalisering het proces van globalisering versneld heeft, met:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een toepassing van globalisering en informatie uit tekst 3 waaruit digitalisering blijkt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • informatie uit tekst 3 waaruit blijkt dat digitalisering het proces van globalisering versneld heeft 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalisering heeft het proces van globalisering versneld, omdat het proces van uitbreiding en intensivering over zeer grote afstand en over landsgrenzen heen door het gebruik van digitale middelen als smartphones en internet (r. 9-10) een versnelling heeft doorgemaakt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • In het verleden verliep de communicatie (tussen vluchtelingen en hun vrienden/familie) bijvoorbeeld via dure lange-afstandsgesprekken en trage onbetrouwbare post, terwijl in de jaren tien en twintig van deze eeuw de communicatie via smartphones en internet mogelijkheden biedt tot constante (video)communicatie met geliefden over grote afstanden (r. 2-14) 	1
17	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat een uitleg dat muziek bijdraagt aan de affectieve bindingen tussen de Syrische vluchtelingen en hun vrienden, met:	
	<ul style="list-style-type: none"> • informatie uit regel 1-43 van tekst 3 om affectieve bindingen te illustreren 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een toepassing van een omschrijving van affectieve bindingen 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het delen van muziek, zo vertelt Amer in tekst 3, geeft het gevoel vrienden op afstand nog steeds te ontmoeten in het echte leven (r. 30-37); het draagt dus bij aan de vriendschappelijke gevoelens en band met deze vrienden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Muziek draagt daarmee bij aan de affectieve bindingen tussen de Syrische vluchtelingen en hun vrienden: de positieve gevoelens van vriendschap voor elkaar 	1
18	maximumscore 1	
	Een juist antwoord bevat een uitleg dat het kernconcept sociale cohesie te herkennen is in regel 45-48 van tekst 3, met een toepassing van het kernconcept sociale cohesie.	
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	Het kernconcept sociale cohesie is te herkennen, want in regel 45-48 is te herkennen dat muziek het gevoel kan geven een groep te zijn, lid te zijn van een gemeenschap.	

Vraag	Antwoord	Scores
19	D	
20	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> informatie uit tekst 3 die de redenering ondersteunt dat Nederlandstalige muziek een rol kan spelen in de socialisatie van Syrische vluchtelingen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> een redenering dat Nederlandstalige muziek een rol kan spelen in de socialisatie van Syrische vluchtelingen, met een toepassing van het kernconcept acculturatie 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> Door het luisteren naar Nederlandstalige muziek kunnen Syrische vluchtelingen de Nederlandse taal leren (r. 57-59) en een beeld krijgen van de Nederlandse cultuur / Nederland en Nederlanders (r. 59-64; r. 73-81) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Door middel van de Nederlandstalige muziek kunnen ze dus de Nederlandse cultuur, waaronder bijvoorbeeld de taal en bepaalde waarden en normen, aanleren en verwerven. De vorm van socialisatie is acculturatie, omdat de Nederlandse cultuur een andere cultuur is dan de cultuur waarin zij zijn opgegroeid 	1
21	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> het noemen van (externe) collectieve identiteit 	1
	<ul style="list-style-type: none"> een uitleg dat er sprake is van een (externe) collectieve identiteit van Nederlanders en Nederland, met een toepassing van een omschrijving van (externe) collectieve identiteit en informatie uit regel 71-81 van tekst 3 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> Er is sprake van een (externe) collectieve identiteit van Nederlanders en Nederland 	1
	<ul style="list-style-type: none"> want als de meeste Syrische vluchtelingen het beeld hebben dat Nederlanders tolerant zijn en vechten tegen discriminatie en racisme / dat Nederland een land is met culturele diversiteit, waar mensen vanuit verschillende delen van de wereld samenleven op een plaats, in harmonie en vrede, is dat een zij-beeld van Nederlanders/Nederland dat breed wordt onderschreven door buitenstaanders 	1

Opgave 4 Proef preventief fouilleren

22 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

- het noemen/omschrijven van de taken rechtshandhaving en rechtsbescherming 1
- informatie uit tekst 4 waarin rechtshandhaving te herkennen is en informatie uit tekst 4 waarin rechtsbescherming te herkennen is 1
- een redenering dat het dilemma van de rechtsstaat te herkennen is in tekst 4, met een toepassing van een omschrijving van het dilemma van de rechtsstaat 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 4 is het dilemma tussen rechtshandhaving en rechtsbescherming te herkennen 1
- Het doel van de proef preventief fouilleren is om het groeiende aantal jongeren dat gewapend over straat gaat tegen te gaan (r. 13-17). (Hierin is de taak rechtshandhaving te herkennen.) Partijen die tegen de proef zijn, vinden dat de proef preventief fouilleren teveel inbreuk maakt op de privacy van mensen (in relatie tot de opbrengst) (r. 21-25). (Zij vinden dat de rechtsbescherming te veel geschonden wordt met de proef preventief fouilleren) 1
- Hierin is het dilemma van de rechtsstaat te herkennen, omdat blijkt dat de keus voor/nadruk op rechtshandhaving ten koste gaat van rechtsbescherming en andersom. Met de keuze voor preventief fouilleren komt volgens partijen in tekst 4 de rechtsbescherming in het geding. En uit tekst 4 is af te leiden dat volgens Paauw en de burgemeester het niet door laten gaan van de proef preventief fouilleren ten koste zal gaan van de rechtshandhaving 1

Opmerking

Als een kandidaat niet het algemene dilemma (rechtshandhaving-rechtsbescherming) noemt, maar een toepassing ervan, zoals het dilemma tussen veiligheid en privacy, dan mogen voor een juiste redenering alleen het tweede en derde scorepunt toegekend worden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een vergelijking tussen de uitslag van de stemming in de gemeenteraad in tekst 4 en de uitslag van de enquêtevraag in figuur 1 1
- een uitleg dat op basis van figuur 1 dus niet gesteld kan worden dat de uitslag van de stemming in de gemeenteraad over de proef preventief fouilleren representatief is, met een toepassing van het kernconcept representativiteit 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De meerderheid van de gemeenteraad (25 van de 45 zetels, 55% van de stemmen) was tegen de proef preventief fouilleren (tekst 4, r. 25-29), terwijl uit figuur 1 blijkt dat 70% van de geënquêteerde bewoners en frequente bezoekers vóór wapencontroles is 1
- De uitslag van de stemming in de gemeenteraad over de proef preventief fouilleren is dus niet representatief, want het standpunt van de meerderheid van de vertegenwoordigers in de gemeenteraad komt niet overeen met het standpunt van de meerderheid van de bewoners in deze wijken, die zij vertegenwoordigen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

a

- een uitleg dat de mate van objectieve veiligheid in de geselecteerde wijken relatief laag is, met een toepassing van het begrip objectieve veiligheid en informatie uit tekst 5 waaruit een lage objectieve veiligheid blijkt

1

b

- een uitleg dat de mate van subjectieve veiligheid in de geselecteerde wijken relatief laag is, met een toepassing van het begrip subjectieve veiligheid en informatie uit tekst 5 waaruit een lage subjectieve veiligheid blijkt

1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- In de geselecteerde wijken is er sprake van een relatief lage objectieve veiligheid, omdat de selectie van de wijken gebaseerd is op een relatief hoog aantal geregistreerde incidenten waarbij een wapen is gebruikt (r. 7-10) / een relatief hoge mate van zelf-gerapporteerd slachtofferschap (r. 13-15). Objectieve veiligheid gaat over de aard en omvang van criminaliteit, wat met geregistreerde incidenten en zelf-gerapporteerd slachtofferschap gemeten wordt

1

b

- In de geselecteerde wijken is er ook sprake van een lage subjectieve veiligheid, omdat de selectie van de wijken gebaseerd is op een hoge mate van ervaren onveiligheid (r. 11-12). Subjectieve veiligheid gaat over hoe mensen de aard en omvang van criminaliteit beleven en over gevoelens van onveiligheid

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg aan de hand van de factor ‘de mate van voldoende sociale bewaking’ van de gelegenheidstheorie dat door het instellen van de maatregel preventief fouilleren in een wijk, het niveau van de criminaliteit in deze wijk kan dalen, met een toepassing van ‘de mate van voldoende sociale bewaking’ uit de omschrijving van de gelegenheidstheorie 1
- een uitleg aan de hand van de factor ‘de mate van aanwezigheid van potentiële daders’ van de gelegenheidstheorie dat door het instellen van de maatregel preventief fouilleren in een wijk, het niveau van de criminaliteit in deze wijk kan dalen, met een toepassing van ‘de mate van aanwezigheid van potentiële daders’ uit de omschrijving van de gelegenheidstheorie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Preventief fouilleren houdt in dat de politie passanten controleert op verboden wapenbezit. De sociale bewaking neemt dan toe. Volgens de gelegenheidstheorie zal de criminaliteit in de wijk dan dalen (mits de mate van aanwezigheid van potentiële daders en de mate van aanwezigheid van geschikte doelwitten gelijk blijven / niet stijgen) 1
- Preventief fouilleren houdt in dat de politie passanten controleert op verboden wapenbezit. Door fouilleren wordt potentiële daders de gelegenheid ontnomen om zich crimineel te gedragen. Volgens de gelegenheidstheorie zal de criminaliteit in de wijk dan dalen (mits de mate van aanwezigheid van geschikte doelwitten en de mate van afwezigheid van voldoende sociale bewaking gelijk blijven / niet stijgen) 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 30 juni.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	Scherpere regels voor alcoholgebruik gaan later in. (2020, 16 november). Trouw. Geraadpleegd op https://www.trouw.nl/binnenland/scherpere-regels-voor-alcoholgebruik-gaan-later-in~b4530b7d/
tekst 2	Roggen, T. Bijlessen hebben ook een grote keerzijde. (2021, 15 januari). Human. Geraadpleegd op https://www.human.nl/klassen/lees/schaduwonderwijs.html
tabel 1	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022. Op basis van data Enquête SEO Economisch Onderzoek onder ouders van vo-leerlingen (2019).

- tekst 3 Schaap, J. en Mawazini, J. Sonische verbindingen tussen Nederland en Syrië. Sociologie Magazine, maart 2021.
- tekst 4 Halsema passeert raad en zet proef preventief fouilleren door. (2021, 27 mei). Het Parool. Geraadpleegd op <https://www.parool.nl/amsterdam/halsema-passeert-raad-en-zet-proef-preventief-fouilleren-door~b40e4e2e/>
- figuur 1 Bent u voor of tegen wapencontroles... In: Onderzoek naar de pilot wapencontroles. (2021, november). Onderzoek, Informatie en Statistiek. Geraadpleegd op <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/onderzoek-naar-de-pilot-wapencontroles>
- tekst 5 Onderzoek naar de pilot wapencontroles. (2021, november). Onderzoek, Informatie en Statistiek. Geraadpleegd op <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/onderzoek-naar-de-pilot-wapencontroles>

maatschappijwetenschappen havo

Centraal examen havo

Tijdvak 2

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo,

Bij het centraal examen maatschappijwetenschappen havo:

Op **pagina 7**, bij **vraag 5** moet

Een juist antwoord bevat:

- het noemen van de functie gedragsregulatie (van het individu) 1
- een redenering dat de functie gedragsregulatie (van het individu) te herkennen is in hetgeen staatssecretaris Blokhuis wil bereiken, met een toepassing van een omschrijving van de functie gedragsregulatie (van het individu) 1

vervangen worden door:

Een juist antwoord bevat:

- het noemen van de functie gedragsregulatie (van het individu) / verandering van een (sub)cultuur 1
- een redenering dat de functie gedragsregulatie (van het individu) / verandering van een (sub)cultuur te herkennen is in hetgeen staatssecretaris Blokhuis wil bereiken, met een toepassing van een omschrijving van de gekozen functie van socialisatie 1

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren maatschappijwetenschappen havo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. J.H. van der Vegt,
voorzitter